

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 27. ANUL XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septeman: joi si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditura oiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Insertele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru o doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetite cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 8/20 Apriliu 1865.

Protocolu,

despre siedintiele conferentiale, tinute in urmare a inaltului intimatu alu ministeriului de statu din 29 Decembre 1864 nr. 8642. din partea corpului reprezentativu romanu greco-orientalu in Carlovitiu incependu din 20/8 Februaru 1865. pana in diu'a desubt insemnata, spre scopulu realizarei unei impacacii in privinti'a fondurilor comune administrate in Carlovitiu si a monastirilor banatiene.

Sub presiedinti'a Escellentiei Sele Inaltupreasantitului Domnu Archiepiscopu si Mitropolitu,

Andreiu Barone de Siagun'a.

In presinti'a Inaltupreasantitului Domnu Episcopu alu Aradului,

Procopiu Ivacicovics.

Si a Domniloru deputati natiionali:

Constantinu Gruics, protopresbiterulu Hasiasiului.

Ioanne Marcu, protopresbiterulu Lugosiului.

Iosifu Belesiu, protopresbiterulu Totvaradiiei.

Nicolau Andreevics, preotu si directoru alu scoleloru natiunale din Caransebesiu.

Andreiu Mocioni de Foenu, mareproprietariu din Timisiora.

Vincentiu Babesiu, cojude la Tabul'a regesca din Pest'a.

Georgiu de Fogarasi, advocatu si proprietariu de realitati din Lipov'a.

Sigismundu Popovics, advocatu din Aradu.

Dr. Demetriu Hatieganu, advocatu din Oraviti'a.

Dr. Aureliu Maniu, advocatu din Lugosiu.

Lazaru Ioanescu advocatu din Aradu.

1.

Escellentia Sea Domnulu Archiepiscopu si Mitropolitu deschidendu siedinti'a cu o scurta cuventare mai nainte de tote presentéza adunarei a. biletulu de mana a Maiestatei Sele ces. reg. Apostolice din 24 Decembre 1864, prin care la rogările Româniloru greco-orientali din Ardealu si Ungari'a se concede preagratiosu infiintirea unei Metropolii independinti, coordinate celei serbesci, si biserica eparchiala din Ardealu se radica la demnitate de metropolitana, denumindu-se totu de odata Escellentia Sea de antaiulu Archiepiscopu si Mitropolitu — mai departe b. Inaltulu intimatu alu Escellentiei Sele Domnului c. r. ministru de statu Cavaleru de Schmerling din 29 Decembre 1864. Nr. 8642. I., prin care se facu cunoscute preainaltele dispusetiuni, continute in preainaltele resolutiuni totu din 24 Decembre 1864, privitoare la regularea relatiunilor produse prin nou'a Metropolia, si provoca adunarea, ca aceste acte preamomentose, ce incuviintéza restaurarea si reconstituirea odinioarei nostre Metropole natiunale, sa se aduca la cetire mai nainte de tote: — acésta provocare numai decatu implinindu-se, Escellentia Sea D-lu presiedinte Archiepiscopu si Mitropolitu, cu provocare la punctele celui din urma inaltu actu, ce se reducu la fondurile comune si monastirile banatiene si cari puncte aci sub A. in versiune verbala comunicandu-se, — face cunoscutu, cumca de orece terminulu de infatisiare din partea Ilustritatei Sale ces. reg. Commissariu congressualu si generalu Maioru Barone de Philippovits cu scrisorea convocatore din 8 Ianuariu 1865 pe 5 Februaru a. c. defiptu, din partea Româniloru din acea cauza nu s'au potutu tine, fiindca precum Escellentia Sea personalminte asiá si restaura'ta Ierarchia bisericesca romana prin reprezentantii eii, au avutu o santa si urginta datorintia mai nainte de tote a se presentá naintea Maiestatei Sale, spre a depune la polele maretului Tronu tributulu celei mai omagiale multiamiri pentru amintit'a preainalta gratia, si de aceea infatisiarea nostra aicea numai acum a fostu posibilu; deci dara afla de bine, ca adunarea, spre a poté numai de catu purcede intru resolvarea problemei sale, prin alegerea de doi secretari din sinulu eii, cari sa duc protocoalele siedintieloru si sa ingrijésca de tote afacerile scri-suale, — de locu sa se constituie, — spre ce scopu Escellentia

Sea propune de primulu secretariu pre deputatulu Vicentiu Babesiu si de alu doilea pre deputatulu Dr. Aureliu Maniu.

A.

„In privinti'a acelei parti din a v e r e a c o m u n a a Dieceseloru Metropoliei Carlovitiane din Ungari'a, Croati'a, Slavoni'a cu confiniile militare, carea are sa cada partiloru romane despartite de acésta Metropolia, — mai departe in privinti'a monastiriloru aflatore in Diecesele banatiene in mijloculu unei poporatiuni romane, — s'a induratu Maiestatea Sea ces. reg. Apostolica cu mai de partele prea inalte resolutiuni din 24 Dec. 1864. preagratiosu a ordina, ca in congressulu natiunale sa se staruiesca incheierea unei complanari.

Procedura ce are a se observa in directiunea acésta, e regulata prin o preainalta instructiune, ce Maiestatea Sea c. r. Apostolica s'a induratu a emana inaltu aceluasi Comissariu generalu Maioru Iosifu Barone de Philippovits.

Acésta procedura in esenti'a eii se cuprinde intru aceea: cumca congressulu se desparte spre acestu scopu in doue corporatiuni reprezentative, din cari un'a se va compune din Patriarchulu, Episcopii si Deputatii serbesci, ear cealalta din Escellentia Ta seu plenipotentiatulu Escellentiei Tale, din Episcopulu Aradanu si Deputatii romani, si cumca aceste corporatiuni reprezentative voru ave a conlucra intru esoperarea unei impacacii.

Decisiune unanima.

Actele Maiestatice, respective ale ministeriului de statu, —dupa ce simtiului de multiamire alu natiunei romane de religiunea greco-orientala din Ardealu si Ungari'a s'a datu cuviinciosa omagiala espressione, — se iau la cunoscintia, — membrii adunarei propusi de secretari se recerca spre ocuparea acestoru posturi, si in urmare acésta corpulu reprezentativu se declara de constituitu.

2.

Dupace secretarii alesi si cuprindu locurile, primulu secretariu Vincentiu Babesiu face intrebare in privinti'a limbei, in care are a se duce protocolulu.

Dupa o desbatere cu dea menuntulu a acestui obiectu si dupa considerarea seriiosa a sustatatoreloru privintie de oportunitate, se

decide unanimu.

Protocolulu de siedintie, in catu acel'a e menitu a se substerne Inaltului Regimu, e a se purta in limb'a germana, totodata in sa spre intrebuintiarea propria natiunala in limb'a romana.

3.

Escellentia Sea Domnulu Presiedinte, privindu de urgentu necessariu, — face propunere: ca acum sa se aduca la propunere si desbatere operatele — ce de o parte barbatii romani de incredere Andreiu de Mocioni si Vincetiu Babesiu, convocati in Septembre anulu trecutulu la Carlovitiu langa S. Sinodu, de alta parte in societate cu Ilustritatea Sea Inaltupreasantitulu Domnu Procopiu Ivacicovics Episcopulu Aradului, — in privinti'a realizarei practice a despartirei ierarchice a Româniloru de catra Serbi, le-au substernutu parte S. Sinodu, parte Ilustritatei Sele Domnului Comissaru congressualu.

Conformu acestei propuneri unanimu priimate, membrulu Babesiu citeste amintitele operate cari se intituléza:

a) Proiectulu de programu a barbatiloru de incredere romani conchiamati in anulu 1864. la Sinodulu Episcopescu Carlovitianu, spre scopulu unei grabnice — practice si drepte realizari a despartirei ierarchice a Româniloru de catra Serbi.

b) Opiniunea membriloru romani acelei comisiuni, care s'a emis de catra S. Sinodu din Carlovitiu in anulu 1864. spre cercetarea starei fonduriloru natiunale comune in Carlovitiu administrate, si eruirea partiloru natiunei serbe si romane din acele fonduri.

Dupa finirea cetirei acestoru operate si darea de chiarificatiunile necesarie, din tote partile se descopere dorintia

ca de órece s'au facutu cunoscutu, cumca si Escellentia Sea Domnulu Presiedinte Archiepiscopu si Metropolitu a elucratu asupr'a cestiuenei fonduriloru si monastiriloru o propunere mai cu séma din punctu de vedere bisericescu, sa binevoiesca Escellentia Sea nainte de deschiderea desbaterei asupr'a operatelor de mai susu, a comunicá cu adunarea cuprinsulu acestei propuneri proprie.

Escellentia Sea implinindu dorintia acést'a generala, lasa prin alu doilea secretariu Dr. Maniu a se citi propriulu seu elaboratu. *)

Dupa finirea cetirei se aduce urmatórea

Decisiune unanima,

Precum proiectulu de programu si opiniunea barbatiloru románi de incredere la S. Sinodu din anulu trecutulu dela Carlovitiu, — asiá propunerea Escellentiei Sele Domnului Presiedinte, Archiepiscopu si Metropolitu se iau cu recunoscatóre multiamita la cunoscentia, — parerile cuprinse in acelea a-pretiuindu-se si acceptandu-se cu deplinatate, se dechiara de parerile acestui corpu reprezentativu, si se decide pastrarea acelor'a in archiv'a metropolitana si tiparirea acelor'a in limb'a romána si germana.

4.

La facut'a propusetiune in privintia stabilirei unei base de impacaciune consunatóre cu inaltulu intimatu alu Escellentiei Sele Dlu Ministru de statu din 29. Decembre 1864 Nr. 8642. I, carea apoi sa servésca de temeiu la negociatiunile deschidende in privintia impartirei averei comune; dupace acestu obiectu s'a desbatutu temeiniu, si s'a luat cuviinciósa privire la problem'a ce are a o resolvá acestu corpu reprezentativu, in urmarea preinaltei resolutiuni din 24 Decembre 1864. s'a adusu cu unanimitate urmatórea

Decisiune,

In privintia problemei, ce are a resolvá acestu corpu reprezentativu in urmarea mai susu laudatului intimatu ministerialu de statu, se dechiara, — cumca de si in propunerea aci sub % aclusa a Escellentiei Sele Dlu presiedinte Archiepiscopu si Metropolitu si in operatele barbatiloru románi de incredere din Octobru 1864 egala indreptatire a partiloru románe despartite de cátra Metropolia din Carlovitiu la fondurile clericale si inalienabile, si eschisiv'a loru indreptatire la monastirile Hodosiu, Bezdinu, S. George si Mesits, precum din punctu de vedere bisericescu asiá si alu dreptului de statu pe deplinu si temeiniu e aretatu si doveditu, incátu din acele operate apriatu se vede, cumca aceste fonduri, privindu infiantirea si destinulu loru, precum si punerea loru in lucrare normata si sustinuta prin resolutiuni inalte ale guvernului, — au fostu neconditionatu comune, ne purtandu nici candu caracteru nationalu, ci in genere esclusivu confessiunalu; prin urmare acestu corpu reprezentativu cugeta ca aru fi pe dreptu, cá pe partea romána sa vina jumetate din aceste fonduri; — totusi acestu corpu reprezentativu cu privire la problem'a sea custatóre din mijlocirea unei intielegeri si impacaciuni amicabile se afla indemnatu spre scopulu acest'a, dar chiaru numai spre inlesnirea ajungerei acestui scopu, din privintie de oportunitate a luá de basa impacatiunei altu temeiu, si de aceea in privintia acestui obiectu stabileza urmatórele principie:

1. In privintia impartirei numiteloru doue fonduri comune se priimesce cá temeiu la impacatiune acelu modu de calculu pomenitu in opiniunea barbatiloru románi de incredere din Octobru 1864, carele in esentia sea intru aceea se cuprinde, cumca dupa ficsarea capitaleloru contribuite din partea dieceseloru preponderante románe—Aradu, Timisió'a si Versietiu si a unoru monastiri situate in mijloculu acelor'a, si a aceloru sume incurse din partea dieceseloru curatu serbe, precum si dupa impartirea egala a sumelor intrate din partea metropoliei comune, castigulu ce se va aretá se imparte dupa proportiunea sumelor intrate, si apoi din acestea se compenséza si rebonifica sumele cu care au datu o parte mai multu decâtu alt'a, si s'au folositu mai multu un'a decâtu alta parte, si anume:

a) din fondulu clericalu	556,500 fl.
b) din celu inalienabilu,—	318,600 fl.

Summ'a: 875,100 f.v.a.

2. In privintia monastiriloru Hodosiu, Bezdinu, S. George si Mesits, cari esista de tempuri immemoriale, se priimesce propunerea Escellentiei Sele Inaltupreasantitului Domnu Archiepiscopu si Metropolitu— si proiectulu de programu alu barbatiloru de incredere in deplinu, prin urmare se sustine dreptulu asupr'a toturorú acestoru patru monastiri.

3. In privintia celoralalte fonduri si fundatiuni administrate in Carlovitiu corpulu reprezentativu se alatura continutulu respectivu precum alu propunerei asiá si alu opiniunei, deci dara se ascépta si pretinde participarea studintiloru románi ce voru studiá in Carlovitiu din fundatiunile alumniale si Putnikiane, mai departe estradarea fondului de fundus instructus pentru resiedintia episcopésca din Aradu Episcopului Aradanu

*) Comunicatu in nr. 22-26 ai acestei foi sub titulu: Meditatiuni etc.Red.)

spre mai departe administrare in suma de 7303 f. v. a. precum si estradarea fondului in suma de 1484 f. 91⁸/₁₀ xr. din o caducitate romána fundata pentru unu seminaru románu inca in anulu 1841. de cátra fostulu Episcopu alu Versietiu Iosifu Raiacic.

4. In fine se sustine pretensiunea precum asupr'a jumetatei din veniturile intercalarie dupa celu din urma Archiepiscopu si Metropolitu comunu reposatulu Iosifu Barone de Raiacic, asiá si asupr'a celu putínu unei jumetati din pretiulu resiedintieloru si realitatiloru episcopesci din Versietiu si Timisió'a, precum si asupr'a unui ajutoriu potrivit pentru Episcopulu Caransebesianu spre castigarea celoru mai necesarie odóre archipastoresci si acaretelorú celoru mai de lipsa.

De-si acestu corpu reprezentativu prin stabilirea principieloru continute in aceste decisiuni cu unanimitate aduse si-a precisu punctulu de manecare, totusi nu e neaplecatu in interesulu unei complanári amicavere si impacaciuni fratiesci si in presupunere a intempiná o asemenea aplecare si la ceea-lalta parte, a se lasá si in mai departe negociatiuni amicavere.

5.

Escellentia Sea Dlu presiedinte Archiepiscopu si Metropolitu privesce de necesariu si corespunditoriu scopului, cá acestu corpu reprezentativu sa se ocupe cu intrebarea despre preluarea si manipularea partii de avere, ce are a se dá din fondurile comune partiloru románe despartite de cátra Metropolia din Carlovitiu, si aduce la propunere si desbatere unu proiectu propriu spre acestu scopu elucratu.

Dupa prejudecare matura si seriósa a acestui obiectu si dupa desbaterea punctuala a proiectului substernutu, acél'a se priimesce in urmatoriulu cuprinsu, — aducendu-se in privintia acést'a urmatórea

Decisiune unanima.

§ 1. O epitropia provisorie se asiédia constatóre din Episcopulu Aradului, din doi membri preotiesci cu doi suplenti, din patru membri lumeni cu patru suplenti, dintre cari unu membru si unu suplentu din confiniulu militaru, si din unu cassieru si unu controloru, spre care fine corporatiunea acést'a desemnéza pre urmatorii domni:

a) De presiedinte pre Ilustritatea Sea Preasantitulu Domnu Procopiu Ivackovits Episcopulu Aradului.

b) De membri din partea preotiesca, pre domnii:

Constantinu Gruics protopresbiterulu Hasiasiului.

Ioanne Marcu protopresbiterulu Lugosiului.

c) De suplentii membriloru preotiesci, pre domnii:

Fizesianu parochu din Toraculu micu.

Nicolau Andreevics preotu si directorulu scóleloru nationalu din Caransebesiu.

d) De membri lumeni, pre domnii:

Andreiu de Mocioni proprietariu din Foenu.

Georgiu de Pop'a Comite supremu din Aradu.

Marcu Rotaru c. r. Maioru in regimentulu confiniariu romano-banaticu.

Iulianu Ianculescu perceptoru generalu—comitatensu alu comitatului Carasiu.

e) De suplentii membriloru lumeni, pre domnii:

Georgiu de Fogarasi avocatulu si proprietariu de realitati din Lipov'a.

Nicolau Zsig'a senioru proprietariu de realitati din Oradea mare.

Iosifu Seracinu c. r. Capitanu in regimentulu confiniariu romano-banaticu.

Constantinu Udrea negociatoriu si curatorulu bisericiei din Lugosiu.

f) De cassieru pre Dlu

Dr. Athanasiu Siandoru profesoru de preparandia din Aradu.

g) De controloru pre Dlu

Lazaru Ionescu avocatulu in Aradu.

§ 2. Partea averei ce va cadé pe séma partiloru hierarchiei nóstre románe, o va priimi preasantitulu dlu presiedinte—episcopu cu epitropulu Ilustritatea Sea dlu Andreiu Mocioni de Foenu si cu cassierulu seu controlorulu.

§ 3. Avera acést'a bisericésca se va pastrá deocamdata la Eparchia din Aradu, si adeca banii gat'a se voru pune in cass'a de pastratu din Aradu, ear ceea-lalta parte a acestei averi—ce va fi in obligatiuni, seva depune in cassa de feru, spre ce sfarsitu are a se cumpará numai de cátu cassa Wertheimiana de feru.

§ 4. Epitropia functiunéza in cause momentóse de natura urginta in siedintie plenarie, cari constau din toti membrii seu suplentii lorú; causele de manipulatune ordinaria insa au a se decide de cátra presiedinte cu atragerea celu putínu a unui membru bisericescu si doi lumeni seu a suplentiloru acestor'a.

§ 5. Suplentii numai atunci au votu, candu suplinescu pre vre-unu membru ordinariu.

§ 6. Epitropia de locu la inceputu in siedintia ple-

nară va cercetă, deca capitalele elocote la privati au destula și sigura ipoteca, și deca debitorii platescu regulatu camelele, și de voru află, ca capitalele n'au ipoteca destula, și debitorii suntu morosi; atunci se face cele de lipsa pentru incassarea capitaleloru și a camelorū neplatite, și banii incassati sa-i puna in cass'a de pastratu din Aradu.

§. 7. Nu este ertatu de ocamdata a elocă banii fundatunali la privati.

§. 8. Afara de indemnizarea Domnului Episcopu din Aradu și eventualminte a Episcopului din Caransebesiu pentru perderea taxelor de singelii, — de portarea speselor consistoriilor, — de platirea profesorilor Teologiei și a cuartierelor de scóle teologice, — de cumpararea unei casse Wertheimiane de feru, — și de neincungiraverile erogatiuni de manipulare, nu este ertatu a face cheltuieli.

§. 9. Priimirea camelorū și altorū bani are a se face prin cassierulu și controlorulu in fiinti'a de fatia a Episcopului și a unui epitropu, séu celu puțin pelânga contrasemnarea Episcopului. Alcum priimirea banilor nu se privesce de legala.

6.

Escellent'a Sea Domnulu Presiedinte Archiepiscopu și Metropolitu cu privire ca acestu corpu reprezentativu prin aducerea decisiunilor de pâna aci si-a resolutu problem'a ce i s'a incredintiatu, aduce la propunere: că protocolulu de șiedintie sa se incheie și acel'a dimpreuna cu aclusele sa se substérna Illustritatei Sele Dlui Comissaru congressualu și generalu Maiorū Barone de Philippovits.

Dupa considerarea impregiurâlorū sustatóre, propunerea se priimesce cu unanimitate și se

d e c i d e.

Protocolulu de șiedintie se incheia și Escellent'a Sea Domnulu Presiedinte Archiepiscopu și Metropolitu se rōga a transpune protocolulu cu aclusele Illustrului Domnu c. r. Comissaru congressualu.

Carlovitiu in 16/28 Februaru 1865.

Andrei Baranu de Siagun'a,
Archiepiscopu și Mitropolitu.

Procopiu Ivacicovici, Episcopu Aradului.

Constantinu Gruics, Protopresbiterulu Hasiasilui.

Ioanne Marcu, Protopresbiterulu Lugosilui.

Iosifu Belesiu, Protopresbiterulu Totvaradiei.

Nicolau Andreeviciu.

Andrei de Mocioni.

Georgiu de Fogarasi.

Sigismundu Popoviciu.

Dr. Demetriu Hatieganu.

Lazaru Ioanescu.

Vincentiu Babesiu.

Dr. Aureliu Maniu.

Cuventulu dep. Cav. de Alduleanu,

rostitu in șiedinti'a casei ablegatiloru din 1 Aprile c. n. Incopciandu de cele espuse in numerulu nostru din urma continuâmu referat'a asup'r'a desbaterei bugetului Cancellariei aulice transsilvane. Indata la 'nceputulu șiedintiei vorbi Vice-cancelarulu Br. de Reichenstein incontr'a stergeriloru proiectate de comitetulu finantiaru, luandu posturile din punctu in punctu și aperandu contribuiri din partea statului pentru introducerea cârtiloru funduarie, pentru cele dōue tribunale apelative, pentru cultu și invetiamentu, pentru gendarmeria etc., și crede, ca mai multu decâtu 183,000 f. din bugetulu Cancellariei aulice transsilvane nu se poté sterge, și ca prin urmare regimulu crede ca se va poté ajunge cu 3,543,391 f.— Dupa Escellent'a Sea cere cuventulu

Cavaleru de Alduleanu. „Trebuie sa me declaru contr'a propunerei comitetului finantiaru, pentruca stergerele proiectate la capitulu recerintielorū le aflu prea mari. Regimulu arata in specialu, postu de postu, ca-i trebuiescu cu totulu 3,543,391 f., ear comitetulu finantiaru propune a se sterge aprōpe la 400,000 f., va sa dica cam 11% din recerinti'a totala. Deca va cercetă cine-va motivele, ce comitetulu in reportulu seu le aduce pentru motivarea acestei stergeri, și deca este cunoscutu cine-va cu referintiele Transsilvaniei, apoi va află, ca stergerele acelea parte mare se basēza pe presumpțiuni gresite, și tōte la olalta celu puțin dupa parerea mea nu suntu apte a justifică stergerea in catīmea cea mare proiectata. Motivulu celu d'antâiu, și dupa parerea mea celu mai greu, alu comitetului finantiaru este asemenarea intre preliminarulu de acum și intre alu anului 1862, dicendū-se, ca atunci regimulu s'au ajunsu cu 2,900,000 f. și au crutiatu frumós'a suma de 313,000 f. Motivulu acest'a, ori câtu se pare de plausibilu la antâi'a vedere, provine dintr'o scadere, căci s'a trecut cu vederea unu faptu insemnatu, care, deca se va consideră dupa cuviintia, ne arata motivulu cu totulu de alta parte, faptul notoriu adica, ca in urm'a diplomei de Octobre cu p. n. resolutiune din 31 Martiu 1861 asiá numitele autorități c. r. administrative și judecatoriesci se desfiintara și se introduse administratiunea municipala, sub carea judecii cercuali erau dotati

cu câte 50 fl. pe anu, sub carea assessorii sedriilor comitatense, cari ducu agendele de consiliari districtuali și provinciali, trageau lefi anuale de câte 100 și 200 fl.; acea administratiune municipala, domnilorū, unde amplotiati totororū juridictiunilorū sasesci trageau lefile lorū din casse comunale și alodiale; și sistemulu acest'a s'au estinsu pâna preste jumetatea antâi'a a anului 1862. Numai in decurgerea semestru-lui alu doilea alu an. 1862 s'a re'nceputu organizarea propria, de-si numai provisoria a tierei, numai atunci s'au re'introdusu lefi ce-va mai bune, ear regularea unei părți a lefilorū și anume dotarea amplotiilor juridictiunilorū sasesci in suma de 221,000 fl. urmă numai cătra capetulu anului 1862. Regularea lefilorū amplotiilor dela tabl'a reg., care acolo suplinesce apelatoriulu tierei, și ai cărei amplotiati cá assessori și resp. cá Consiliari de apelatiune trageau lefi numai de câte 3, 4—800 fl., trase dupa sine urcarea lefilorū in dōue categorii de câte 1600 și de câte 2000 fl. numai pela inceputulu anului 1863; colegiulu judecatorilorū asiá numitului tribunalu apelatorialu din Sabiiu asemenea numai mai tardiu s'a dotatu ab arario, și anume cu categorii de câte 1600 și de câte 2000 fl. Candu s'a facutu acea asemenare, s'aa trecut cu vederea tōte aceste impregiurări; căci deca s'aru fi luat și ele in consideratiune, de siguru s'aru fi convinsu ori cine, ca sum'a de 2,900,000 fl., deca organizatiunea aru fi fostu atātu de naintata precum e astadi, n'aru fi ajunsu nici decum pentru acoperirea speselor administrative ale anului 1862. Și nici ca e mirare, căci asemenarea s'a facutu intre preliminarulu unui anu cu stare normala, și intre preliminarulu unui anu, in care starea tierei eră neregulata. Deca va sa face cine-va o asemenare, apoi trebuie sa se asemeneze referintiele egale omogene, pentru a perveni la o concheiare corecta, și in privinti'a acest'a mi iau voia a face asemenare intre preliminarulu statului de acum și intre celu dinainte de anulu 1860, candu referintiele tierei erau regulate celu puțin intru atāt'a, încātu se potū numi regulate din punctu de vedere alu administratiunei. Iau mai antâiu cele dōue rubrici: a administratiunei politice și giudiciale, acele rubrici, care suntu combutate mai tare din partea comitetului finantiaru; acelea la an. 1858 erau preliminate astfelu: administratiunea politica cu 1,148,707 fl., ear acum dupa propositiunea originala a regimului cu 913,644 f., va sa dica cu 235,063 f. mai puțin; — justiti'a a fostu preliminaru atunci cu 731,675 f., acum dupa propositiunea originala a regimului iar numai cu 722,757 f., va sa dica și la rubric'a acest'a cu 8898 f. e mai puțin; preliminarulu de esttempu dara cu frumós'a suma de 243,961 f. e mai micu decâtu celu pentru anulu 1860, unde inca nici ca suntu socotite lefile amplotiilor disponibili, cari atunci nu esistau, ear acum ingreunēza bugetulu Transsilvaniei.

Se dice mai departe, ca contingentulu preliminaru pentru spesele dietale 100,000 f. este prea mare, sum'a de 30,000 f. ajunge pentru de a acoperi asiá numitele afaceri de legislatiune ale regimului, resp. spesele legislatiunei preste obiectele de autonomia (administratiunea politica și justitiara). Aici, incopciandu de ceea ce au disu eri mai pe largu unu colega transsilvanu și de ceea ce si astadi au amintitu Esc. Sea d. repres. alu regimului, mi iau voia a mai atinge numai acea impregiurare, ca unu faptu s'a trecut cu totulu cu vederea, acelu faptu, ca diet'a transsilvana constitutiunalminte consiste din 161 membri; accentuezu „constitutiunalminte,“ intielegendu prin acest'a constitiunea eredita, din carea nu se poté clatină nimicu, afara numai pe calea constitutiunala. Deca, domnilorū, se voru socoti diurnele membriloru dietali cu câte 5 f., apoi se va vedé, ca sum'a proiectata spre incuviintiare de 30,000 f., n'aru ajunge fâr pe 30 dile afara de despagubirile pentru spesele de caletoria, cari asemenea competu membriloru ab arario. (Aici arata oratorulu mai pe largu, ca in cele 4 septemâni n'aru fi cu potintia a pertractă dōr nici un'a din insemnatele propositiuni regesci, ce are a pertractă diet'a transsilvana. Apoi continua:) „Motivarea acestei stergeri, că candu diet'a transsilvana aru poté pretinde numai unu astfelu de contingentu partialu, cum aru compete Transsilvaniei, candu ea aru fi reprezentata in Senatulul imperialu redusu, — acēsta motivare, domnilorū, este unu atacu pe fatia asup'r'a constitutiunei tierei! (Voci in centru: Asiá e!) Acēst'a mi iau voia a o declară aici pe fatia. Cātu pentru calitatea agendelorū, nu e diferentia in tempu, deca corpulu legislativu aduce o lege cu valōre obligatoriă pentru unu teritoriu mai mare ori mai micu; lucrulu, trecerea tempului suntu aceleasi, e totu aceleasi pertractare asup'r'a unei legi. Și deca luâmu in considerare numerulu membriloru, nu gasimu mare deosebire intre numerulu membriloru Senatului imperialu redusu, și intre numerulu membriloru dietei transsilvane de 161, precum e sa fia dupa constitutiune. De aceea repetu inc'odata, ca acēst'a n'aru fi nimicu alt'a decâtu o incercare indirecta de a delatură constitutiunea tierei. (Aprobare in

centrul dreptu.)— Oratorul apera apoi sum'a de 29,000 f., ce vinu a se dá orfano trofului din Sabiu dreptu despăgubire pentru cele 5,000 galetu de grâu, donate acelu'a de Imperatés'a Mari'a Teresi'a la an. 1772. Dupa aceea trece la obiectiunea, ce s'a facutu in contr'a celoru dóue judecatorie apelatoriale, si arata, ca tribunalulu de tíera dinainte de an. 1860 a costatu mai multu decâtu cele dóue tribunale de acum. Acést'a numai din punctu de vedere finantiaru, căci de altmíntrea nici densulu nu se 'nvoiesce cu aceste dóue tribunale, si aru dorí cá sa fia numai unulu. Apoi combate stergerea de 60,000 f. pentru introducerea cãrtiloru funduarie, arctandu, ca acelea se incuviintiasera inca in anulu trecut si legea respectiva se si sanctiunase de Mai. Sea, si astfelu nu se potriveste cu demnitatea casei si aru fi unu ce deplorable, deca ceea ce s'a incuviintiatu acum unu anu, fára de a se cheltui, acum in anulu acést'a s'aru trage. Dar chiaru si din punctu de vedere finantiaru e de lipsa a se 'ncuviintiá sum'a acést'a. Asemenea aru fi a se 'ncuviintiá cele 15,000 f. pentru vindecarea bóleloru sifilitice, carea este uniculu institutu umanitariu sprijinitu in Transsilvani'a din partea statului. (Voci in centrulu dreptu: Fórtu bine!) —

„Dar chiaru si candu amu aflá drepte tóte motivele comitetului finantiaru, acelea totusi motivéza numai o parte din summ'a aceea, ce se proiectéza a se sterge; unu cuantulu insemnatu mai multu de 100,000 fl. nu se justifica prin nici unu motivu, ci remâne nemotivatu, afara deca dreptu motivu generalu s'aru luá urcarea posturiloru din recerintia, — ceea ce in sa s'a resturnatu prin cele mi-amu luatulu voia a espune tocmai acum. Deca ne ocupámu cu restituirea ordinei ab ovo, apoi trebuie sa se urce si recerintiele, dupacum inaintéza organizarea, restituirea ordinei in tíera. La tóte bugetele celorlalte tieri de coróna ne-amu multiamitu cu stergerea de 5%, ba—precum se hotari eri la etatulu ungaru cu stergere numai de 4%, si aici se proiectéza a se sterge nu mai pulinu decâtu 11% din recerintia totala. Un'a sa mai considere domni la acestu bugetu transsilvanu, si aceea e ingreunarea bugetulu transsilvanu cu spesele gendarmeriei in suma de 476,360 fl.“ Aici apoi arata mai pe largu, cum gendarmeria cea multa in Transsilvani'a nu este pentru tíera, ci pentru pazirea granitiloru de cátra resaritu, si deca in tierile germano-slave cu populatiune de 23 mill. costá acum gendarmeria 1,700,000 fl., apoi in proportiune cu numerulu locuitoriloru din Transsilvani'a, aru trebui sa constea 10,400,000 fl.—„Se dice, ca tier'a Transsilvani'a trebuie adusa in stare egala cu celelalte provincie, ca tier'a Transsilvani'a fatia cu un'a din celelalte tieri costá prea multu. Chiaru si la casulu acél'a, domniloru, candu Transsilvani'a aru constá pre finantielu statulu mai multu— ceea ce in sa eu nu concedu—, apoi me rogu sa se considere un'a, si adeca aceea, ca Transsilvani'a se afla in complexulu imperiulu in puterea unui tractatu de statu, a unui tractatu, care nu s'a 'ncheiatu cu unu alu treilea despre tíera, ci cu insasi tier'a. Transsilvani'a n'a venitulu aici in urm'a teoriei de prescrierea dreptulu (Rechtsverwirkung), ci a venitulu de buna voia, (Bravo! in centrulu dreptu) increderea, convictiunea au adusu Transsilvani'a aici (Bravo! in centrulu dreptu), Transsilvani'a crediú, ca alipirea sea de constitutiunea imperiala va fi ogarantia mai multu nu numai pentru consolidarea si esistintia imperiulu, ci si pentru esistintia institutiuniloru sele proprie autonome (Aprobare in centrulu dreptu). Ce s'aru alege din acésta autonomia, candu principiulu crutiarei singuru s'aru crede a fi de ajunsu? Unde aru duce acestu principiu, deca aru veni la valóre? De siguru aru duce acolo, ca subtragendu mijlócele, tóta vieti'a constitutiunala aru deveni cu nepotintia. Au dóra Transsilvani'a e de vina, deca detoria statulu intr'unu periodu d'abia de 10 ani a crescutu cu infricosiat'a suma de 1½ miliardu. Form'a de regimu centralisticu a urcatu acésta detoria fára conlucrarea tieri. (Bravo! in centrulu dreptu). Acum'a cum vine Transsilvani'a la aceea, cá sa pérda pentru acést'a constitutiunea, autonomia? (Bravo! in centrulu dreptu). Domni din parte—si au de a multiamu acestu periodu alu centralisatiunei mai multe institute fórtu fructifere. Domni'a Vóstra, Domniloru, aveti o multime de institutiuni din epoc'a acést'a; intielegu prin acestea drumurile de apa, multele drumuri ferate, ce se estindu fructificandu preste tierile senatulu imp. redusu, si tóte acestea, Domni mei, Ve facu a portá mai usioru urmárele acelei periode, a respunde mai cu inlesnire contribuítunde cele mari; de aci provine, ca Transsilvani'a nu póte contribui la dárile directe in mesur'a aceea, cá tierile acestea. Transsilvani'a, adeca majoritatea populatiunei, cunósce drumurile de feru numai din spusele altor'a, cea mai mare parte a locuitoriloru Transsilvaniei inca n'a vediatu drumu de feru. Ceeace avemu noi, domniloru, din acésta epoca, in carea datoriele au crescutu cu 1½ miliarde, nu e nimicu alt'a demnu de pomenire, decâtu numai institutu telegrafulu si cas'a nebuniloru din Sabiu. (Haritate.) Si chiaru si acestu institutu de umanitate avemu de a-lu multiamu numai unu

actu de gratia alu Maiestatei Sele din a. 1859. dintr'o loteria, si nu de mai nainte.

Stergerea dupa propunerea comit. fin. aru duce la unulu ori le celalaltu reu: ori aru influentiá in modu stricatoriu asupr'a machinei de guvernare in tíera ori aru constringe regimulu, a 'ncungiurá convoirea dietala si a face schimbári pe calea ordinatiuniloru, va sa dica contr'a constitutiunei, pentru de a corespunde stergitoriloru celoru atátu de mari. Nici un'a, nici alt'a nu pote fi in interessulu inaltei case, césta din urma cu atát'a mai putinu, căci eu nu potu presupune, ca innalt'a casa cá corpu representativu constitutiunala va constringe regimulu nostru intr'atát'a, incátu sa introduca in tíera pe calea octroiriloru schimbári de sistemu anti-constitutiunale. (Fórtu adevératu! in drépt'a.) Sa fimu cu privire la starea cea clatita finantiara a statulu,—acést'a e cu cuviintia, la acést'a me'nvoiescu cu tóta inim'a, sa crutiámu dupa potintia si sa cautámu a restitui ecuilibrulu in economi'a statulu. La acést'a consimtimu cu totii, domniloru, dar trebuie sa avemu dinaintea ochiloru órecari margini, preste care nu potemu trece, fára de a lucrá contr'a adevératoru scopuri ale statulu ori de a vatamá drepturile tieriloru autonóme. Si eu m'amu ocupatu cu esaminarea preliminarulu pentru Transsilvani'a, eu amu fostu in privintia acést'a referinte alu comit. finant., si amu depusu referat'a numai dupace majoritatea m'a coplesitu, si Ve potu incredintiá, domniloru, ca la esaminarea acést'a m'amu pusu pe bas'a a legatulu imperialu, dar cu tóte acestea stergerea in summ'a proiectata de comitetu nu potui recunósce a fi justificata. Stergerile, ce se potu face, mergendu chiaru pána la marginea estrema a posibilitatei, se afla la rubricelu „intercalarie, lefi de disponibilitate“ si unele posturi ale estraordinariulu; si, cum disei, mergendu pân' la marginea estrema a posibilitatei s'aru poté crutiá din ordinariu numai 91,902 f., ear din estraordinariu 91,489 f., cu totulu dar 183,391 f. asiá incátu summ'a incuviintianda aru face calculu rotundo, in ordinariu 3,110,000 f., in estraordinariu 250,000 fl., cu totulu dar 3,360,000 fl.

Din motivulu acést'a mi iau voia a propune:

„Inalt'a casa binevoiesca a decide: cá recerintia pentru Cancellaria aulica transsilvana, capu 9, se 'ncuviintiéza summ'a pentru ordinariu de 3,110,000, in estraordinariu de 250,000 fl., la olalta de 3,360,000 fl.; concediendu-se in sa espressu virementulu intre ordinariu si estraordinariu.“ (Bravo! in drépt'a.) Recomandandu inaltei case priimirea acestei propuneri, nainte de a 'ncheia, nu potu lasá neamintita un'a, adeca aceea, ca aici e vorb'a despre bugetulu unei tieri, carea cu incedere deplina in diplom'a imperatésca din Octobre si cu pastrarea dreptulu de legislatiune propria autonoma in tóte acele afaceri, ce dincóce de Lait'a competu Sen. imp. redusu, s'a lipitu de constitutiunea imperiala; ca populatiunea acestei tieri, precum dovedesce prea umilit'a adresa a dietei tranne cátra Mai., Sea din an. 1863, este petrunsa de simtiementulu pietáti cátra acésta autonomia, si ca procederea comitetulu finantiaru, deca aru strabate, aru face a se paré cá candu aru voi a se subtrage mijlócele banesci, pentru de ase stinge cu incetulu pe cale indirecta vieti'a autonoma in acelu mare-principatu transilvanu.

Deca acésta directiune a operatiunei finantiare, mai cu séma in constellatiunea de fatia a lucruriloru, aru fi dupa politica intieptiesce, lasu sa decida intieptiunea in case. (Aprobare in centru si in drépt'a.)

Dupace mai vorbescu Dr. Teutsch si Br. Reichenstein in sensulu acést'a, ear Dr. Brestl pentru propunerea comitetulu:

La votare propunerea lui Alduleanucade, propunerea comitetulu se priimesce cu 86 contr'a 79 voturi. Si astfelu din bugetulu transsilvanu se stergu cele 400,000 f., ce se scadiusera din darea capulu.

Din Ungari'a audimú, ca comunele S. Miclausulu mare, Saracola, Banatu-Comlosiu, Dugocelu, Ceanadu, Vulcani, Beb'a, Agrisiu si Pesacu au tramisu Esc. Sele Ministrulu de statu Cavaleru de Schmerling o adresa de multiamita pentru infintierea metropoliei románe, cu acea rogare, cá sa depuna acésta multiamita la piciórele p. n. tronu imperatésca. Maiestatea Sea prin o p. n. resolutiune S'au induratu a luá cuprinsulu adresei cu placere spre sciintia. —

Burs'a din Vienn'a 7/19 Aprile 1865.

Metalicele 5%	72 35	Actiile de creditu	185 10
Imprumutulu nat. 5%	76 35	Argintulu	106 50
Actiile de banca	798	Galbinulu	5 14 1/2

CORESPUNDINTIA. I. P. in Ciudeiu, Bucovin'a. Din cei 5 f. v. a. tramisi V'amu abonatu cu 4 f. v. a. pe semestrulu Apriliu-Septembre inclusivu; 1 f. aveti bunu la noi.